

आभियान

सप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३१ / अंक : २० / २०७८ मंसिर २४ गते शुक्रबार / Dec. 10, 2021 / कूल्य रु. १०/-

अहिलेको पाँच दलीय गठबन्धन माघ १२ सम्म मात्र

काठमाडौं। नेपाली काग्रेसका सभापति एवं प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले अहिलेको पाँच दलिय गठबन्धन आउँदो माघ १२ गते सम्पन्न हुन राष्ट्रिय सभाको निर्वाचनसम्मका लागि मात्र भएको वताएका छन्। सोमबार (२०गते) प्रधानमन्त्रीको सरकारी निवासमा पत्रकारहरूसँग कुराकानी गर्दै प्रधानमन्त्री देउवाले त्यस्तो वताएका हुन्।

अहिलेको पाँच दलिय गठबन्धनलाई राष्ट्रिय सभाको निर्वाचन पछि पनि कायम राख्ने कि नराख्ने भने विषयमा कुनै छलफल नै नभएको प्रधानमन्त्री देउवाले वताएका भएपनि सत्तामा सहभागी भएको माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्षद्वय पुष्टकमल दाहाल र माधव नेपालले भने अहिलेको पाँच दलिय गठबन्धन आउदो संघीय संसद, प्रदेश सभा र

>>> बाँकी ८ पेजमा

हालीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ।

दलको राजनीति गर्ने शिक्षकलाई कारबाही गर

काठमाडौं। उच्च अदालत पाटनले दलको राजनीतिमा लागेका शिक्षकहरूलाई कानुनी कारबाही गर्न आदेश दिएको छ। अजित भण्डारीले शिक्षकहरू विभिन्न राजनीतिक दलको क्रियाकलाप, सदस्य र महाधिवेशन प्रतिनिधि बनेर हिँडेको र त्यस्ले गर्दा शिक्षाको गुणस्तर खरिकएको भन्नै दायर गरेको रिटमा अदालतले कारबाही गर्न आदेश दिएको हो। भण्डारीको रिटमा प्रारम्भकि सुनुवाई गर्दै उच्च अदालत पाटनले कानुनको उल्घन गर्नेलाई कारबाही गर्न आदेश दिएको हो।

उच्च अदालत पाटनका न्यायाधिशद्वय माधव प्रसाद पोखरेल र निलम पौडेलको सम्मुक्त इजलासले सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिहरूले राजनीतिमा भाग लिए नापाउने कानुनी व्यवस्था रहेको र त्यसलाई कडाईका साथ पालना गर्न आदेश मंसिर १९ गते दिएको हो। विभिन्न राजनीतिक दलका महाधिवेशन हरू भईरहेका र धेरै शिक्षकहरूले आ-आफ्नो रोजाईका पाठी रोजर दलको

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेसको महाधिवेशनले के दिन्छ ?

काठमाडौं। नेपाली कांग्रेस आफूलाई प्रजातन्त्रको जननी भन्छ। जब कि २०६३ सालदेखि नेपाली कांग्रेस अतिवादी माओवादीको सहयोगीका रूपमा रहेको छ। आज पनि प्रचण्डकै मार्गित्रयमा सत्तामा पुगेको छ। सत्ता चलाइरहेको छ। जनादेश प्रतिष्ठीता बस्ने छ, सत्तामा गजधम्ब बस्ने कांग्रेस आफूलाई प्रजातन्त्रवादी भनेर नाक फुलाउँछ, कथ्युनिष्ट्टले घोडा चढेको पते पाउँदैन।

कांग्रेसमा वीपी कोइराला देखिदैन, गणेशमान, कृष्णप्रसाद भर्हाई, सुर्वं शमशेर कोही पनि देखिदैन। जब कांग्रेसका दिग्गजको विचार देखिदैन भने त्यो कांग्रेस कसरी नेपाली कांग्रेस हुनसक्छ? त्यो त माओवादीको खेताला कांग्रेस भएन र? माओवादीको एजेण्डा बोकेर

>>> बाँकी ८ पेजमा

राप्रपामा नेतृत्व पुस्तान्तरण

काठमाडौं। नेकपा एमालेको महाधिवेशन सम्पन्न भएको छ। नेकपा एमालेको महाधिवेशनवाट अध्यक्ष पदमा केपी ओली नै पुन निर्वाचित भएका छन् भने पदाधिकारीमा प्राय पुरानै व्यक्तिहरू निर्वाचित भएका छन्। त्यसै गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको समेत महाधिवेशन सम्पन्न भएको छ राप्रपामा अध्यक्ष त्रय मध्येका कमल थापा, पश्चपति शमशेर राणा र डा. प्रकाशचन्द्र लोहनी मध्येका कमल थापा मात्र अध्यक्ष पदको उम्मेदवार बनेका थिए। डा. लोहनी र राणाले उम्मेदवारी नै दिएका थिएनन्।

अध्यक्ष पदमा उम्मेदवारी दिएका कमल थापा र राजेन्द्र लिङ्गेन बीच तित्र प्रतिस्पर्धा भएको निर्वाचनमा लिङ्गेनले १९७ मतले थापालाई पराजित गरेपछि राप्रपामा नेतृत्व गर्दै आएका थापा, राणा र लोहनी अब सकृदृ

>>> बाँकी ८ पेजमा

‘ज्वालामुखीमाथि देश’ पुस्तकको सनसनी

काठमाडौं। मंसिर १९ गते प्रमुख अतिथि डा. सुरेन्द्र केसी, विशेष अतिथि डा. प्रेमसिंह बस्न्यात, सीमाविद बुद्धिनारायण श्रेष्ठ, बरिष्ठ कानुनिक गालव दुंगाना, बरिष्ठ पत्रकार ध्वेष्वरि अधिकारी, वरिष्ठ पत्रकार तथा कलाकार रामप्रसाद खनालले ‘ज्वालामुखीमाथि देश’ पुस्तक विमोचन गर्नुभयो।

दीर्घराज प्रसाईको सभापतित्वमा भएको सो कार्यक्रममा समाजकारिभित्र तह र तपकाका विवेकशीलहरूको बाकलो उपस्थिति थियो। सहभागी सबैलाई स्वागत गर्दै लेखक राजन कार्कीले भन्नुभयो- प्रकाशक रत्नसागर प्रकाशन,

कभर डिजाइन ममता मुतुल, प्रकाशनमा सहयोग पुऱ्याउने, उर्जादिने प्रेमसागर पौडेलगायत सबैप्रति हार्दिक धन्यवाद छ। पुस्तकबाटे सुन र मलाई लेखनमा उत्साह दिन आउनु भएका सबै सबैप्रति हार्दिक कार्यक्रममा सबैलाई स्वागत गर्दै।

हामी संसद हौं, यसकारण हामीमाथि प्रश्न उठ्यो हामी संविधान हौं, यसकारण हामीमाथि प्रश्न उठ्यो, हामी राष्ट्रले गलत प्रतिनिधि छान्नौ, जिम्मेवार भएनन्, हामी सरकार हौं, यसकारण हामी माथि प्रश्न उठ्यो।

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस १४औं महाधिवेशन

दुवै पक्षलाई द्यानल घोषणा गर्न सक्स

काठमाडौं। नेपाली कांग्रेसको १४ औं महाधिवेशनवाट पार्टीको नेतृत्व हत्याउन खोज्ने दौडवाट महानमन्त्री डा. शशाक कोइराला पछि हटेका छन्। आजवाट सुरू हुने कांग्रेसको १४ औं महाधिवेशनवाट सभापति सहित १४ पदाधिकारीहरूको निर्वाचन हुने भएको छ। सभापति समेत रहेका प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा पुन एकपटक सभापति वन्ने दौडमा रहेका र उनलाई सभापति भन्ने रोकनका लागि पार्टीका वरीष्ट नेता रामचन्द्र पौडेल, डा. शशाक कोइराला, डा. शशेखर कोइराला, प्रकाशमानसिंह र विमलेन्द्र निधि लागि परेका छन्। निधिले जुन सुकै सर्तमा पनि आफू सभापतिको दौडवाट पछि हटेका छन्। संस्थापन इतरपक्षवाट एकजना मात्र सभापतिको उम्मेदवार भएको खड्डमा देउवालाई सभापतिमा पराजित गर्न सकिने आकलन संस्थापनितर विकासको रहेको छ।

देउवालाई सहयोग गरेका निधिले सभापतिको दावी नेतृडेको खण्डमा पहिलो निर्वाचनमा कुनैपनि उम्मेदवारले ५१ प्रतिशत मत ल्याउन सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ। संस्थापन इतरपक्षवाटको उम्मेदवार हुन्छ भन्ने दुख्ग्रामी प्रसाद सिटौलाको सहयोग लिएर देउवा सभापतिको उम्मेदवार हुन्छ भन्ने आशामा रहेपनि

अन्तिम समयसम्म सिटौलाले साथ नदिने उद्योग संस्थापन इतर पक्षले गरीरहेका हुनाले अहिलैकै अवस्थामा सभापति वन्नन् भन्न सकिने अवस्था देखिदैन।

>>> बाँकी ८ पेजमा

के होला एमसीसी सम्झौता ?

काठमाडौं। सरकारले यही मंसिर २८ गतेका लागि दुवै संसदको अधिवेशन वोलाएको छ। यस अधिवेशनमा नै मिलेनियम व्यालेन्ज कपोरेशन (एमसीसी) सग भएको ८५८ मिलियम अमेरीकी डलर अनुदान सञ्चयी सम्झौतालाई प्रारित गराउन नहाले अब तरिका अधिवेशनमा अमेरीकी डलर अनुदान सञ्चयी सम्झौतालाई प्रारित गराउन नहाले अब तरिका अधिवेशनमा एमसीसीलाई अधिवेशनमा अमेरीकी अवस्था देखिदैन।

जस्ताको तरसै पारित गराउन नहुने पक्षमा रहेकाले गर्दा र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीले समेत कैही विषयमा सशोधन गरेर मात्र पारित गराउनु पर्ने अडानमा रहेको हुनाले अब सबैको अँखाले संसदको वैठकलाई हेरिरहेका छन्।

एमसीसीको मुख्य कार्यालय अमेरिकाको

>>> बाँकी ८ पेजमा

मेहनतले कमाएको धन, खुसी हुन्छ परिवारजन

NCC Bank को सोनात

वार्षिक ब्याजदर ११.०५%

वार्षिक ब्याजदर ८.०५%

वार्षिक ब्याजदर ८.०५%

NCC Bank

नेपाल ऐकिन इण्ड कर्टर्स लिमि.

Your Business Bank

Who is the Masterminded the Muslims' Genocide in Gujarat?

MrChaudary

The fanatical Indian Prime Minister Narendra Modi, the leader of the extremist ruling party BJP, won by a landslide in the 2014 general elections. During the election campaign, the Hindu majority was mobilized on 'hate-Muslim' slogans and 'anti-Pakistan' jargon. Again, on the basis of anti-Muslims slogans, the BJP won huge majority in the Lok Sabha in the 2019 elections, with 21 seats more than it won in 2014.

The Muslim community in India felt alienated, frightened and perturbed, as most of them were also effectively disenfranchised. Implementing the Hindutva ideology against the religious minorities, Modi-led regime particularly targeted the Muslims.

In this regard, various developments like the unprecedented rise of Hindu extremism, persecution of the Muslims, assaults on them, including their places of worships and property by the extremist Hindu mobs, ban on beef and cow slaughter, application of the CAA and NRC laws on Muslims, abrogation of the special status of the disputed territory of Indian-Occupied Kashmir, revocation of articles 35A and 370 of the Constitution and bifurcation of Indian-Occupied Kashmir into

two union territories, continued lockdown there, deployment of more than 900,000 military troops there, who have martyred thousands of innocent Kashmiris through brutal tactics, amendment of the law allowing Indian citizens to buy land in Indian-Occupied Kashmir and issuance of domicile certificates to more than 60,000 non-Kashmiris clearly show that, encouraged by the Hindu fundamentalist groups such as BJP, RSS VHP, Bajrang Dal and Shiv Sena, the Modi-led government has been promoting religious and ethnic chauvinism in India against the Muslims.

In fact, Modi was already following biased policies against the Muslim community. In this regard, the 2002 Gujarat riots were a three-day period of communal violence in the BJP-ruled Indian state of Gujarat by extremist Hindus under the command of the Prime Minister Modi who was then chief minister of the state.

Regarding that massive genocide, both Human Rights Watch in 2002 and Amnesty International in 2003 charged the "Gujarat state administration" for involvement in "a massive cover-up of the state's role in that massacres" and pointed out numerous officials— specifically ministers, high officials and leaders of the fundamentalist outfits such as RSS, VHP, BJP and Bajrang Dal—as

participants.

As Hindu nationalism grows in India, the Modi-led BJP's policies and practices in Gujarat state have served as a model for systemic, nationwide discrimination against the minorities, especially Muslims. So, keeping Modi's past and present record, it can be forecast easily that Indian minorities will face further persecution and barbarity at the hands of Hindu extremists and more incidents of Gujarat-like riots will take place, if Modi remains in power.

In this respect, Rana Ayub in her book, Gujarat Files-Anatomy of A Cover-up, Manoj Mitha in his The Fiction of Fact Finding, and Sreekumar in his Gujarat behind the Curtain have proved Modi's involvement in the genocide of the Muslims in Gujarat.

In this context, in an open letter published in The Guardian on 10 April 2014, pointed out that even most well-respected international intellectuals of India held Modi as the main culprit behind the massacre of Muslims in Gujarat.

According to Ashish Nandy, "The Gujarat pogroms were not just about the number of helpless victims killed (over 3000) and rendered homeless (several hundred thousands). It was about the sheer planning, the brutality, the maniacal genocide that was perpetrated over a population for days on end... Narendra Modi

did not only shamelessly preside over the riots and act as the chief patron of rioting gangs, the vulgarities of his utterances have been a slur on civilised public life... If Modi's behavior till now is not a crime against humanity, what is?"

The US Commission for International Religious Freedom established that the then Gujarat Chief Minister, Modi, was linked to communal riots. It also pointed to Modi's ministerial colleague Maya Kodnani's full involvement in the massacre of Muslims.

Notably, a report of the British High Commission in India had said that the programmes in Gujarat "had all the hallmarks of ethnic cleansing... This massacre was planned, possibly months in advance, carried out by extremist Hindu organisations with the support of the state government headed by Modi."

Meanwhile, various investigations failed to show the real criminals of Hindu terrorism in Gujarat, as they were top officials of the Indian government. Hence, the Supreme Court of India had ordered a fresh probe on 25 March 2008, but the same remains inconclusive due to concealment of evidence against the culprits who are members of the dominating political parties of the country. Since the Modi became Indian prime minister,

covert interference of his regime and of the extremis parties, the BJP and RSS, the investigations of Gujarat riots have been kept the case under carpet.

Despite eyewitness testimony, implicating the highest elected political officials, justice continues to evade the victims. In this connection, 70 accused persons of the Gujarat pogroms were set free by the court. On 28 January 2020, the Indian Supreme Court granted bail to 14 convicts of the 2002 Gujarat riots. Thus, it gave a clean chit to Modi. While, the USA had earlier denied a visa to Modi owing to his participation in Gujarat genocide; however, after he became Indian prime minister, the US stance changed to his favour. It shows US double standard.

Meanwhile, Modi has reportedly destroyed all the documents related to the 2002 genocide of the Muslims.

As Hindu nationalism grows in India, the Modi-led BJP's policies and practices in Gujarat state have served as a model for systemic, nationwide discrimination against the minorities, especially Muslims. So, keeping Modi's past and present record, it can be forecast easily that Indian minorities will face further persecution and barbarity at the hands of Hindu extremists and more incidents of Gujarat-like riots will take place, if Modi remains in power.

The cost of regional instability

M Kabir

Peaceful co-existence and cooperation among states having geographical proximity is undoubtedly the best propeller of their economic well-being and security. The emergence of EU in the post-World War II period that transformed hostility into an impregnable bonhomie as well as economic and political cooperation is evidence of this irrefutable reality. ASEAN is yet another model of shared economic prosperity. But unfortunately, South Asia continues to remain bereft of regional peace and security due to the hegemonic desires of India, which regrettably is locked in disputes with almost all its neighbours including Pakistan.

The major issue in this regard is the Kashmir dispute which is an unfinished agenda of the partition of the sub-continent. It is a historic fact that in spite of giving commitment to the UN and the world community to implement the UN resolutions, India reneged on her pledge. It manoeuvred a resolution by the general council of the All-Jammu and Kashmir National Conference on October 27, 1950 calling for convening the session of a constituent assembly of IOK to decide the question of accession of the state. However, the

UN, through Resolution 91, repudiated the suggestion and declared unequivocally that the question of accession of the state could not be settled by any means other than a plebiscite held under the auspices of the UN. Again, when the constituent assembly in the constitution adopted by it declared accession of the state to India, the UN through Resolution 122, reiterated the same position. It was a rousing denial of the Indian claim of Kashmir having become an integral part of India.

The continued denial of the right of self-determination to the people of Kashmir pushed them to taking the option of an armed struggle in 1989. India has been using ruthless force to subdue the freedom struggle. According to authentic accounts, more than 100,000 Kashmiris have been killed since then, besides the rape and abuse of thousands of women. Amnesty International and other international human rights organisations have been regularly putting out reports regarding the blatant violation of human rights in the valley. It is pertinent to point out that the international community did recognise the right of the people of Kashmir to fight for their freedom as legitimate. But unfortunately, 9/11 changed the whole scenario. USA and its allies became strategic partners of India which gave the latter an

opportunity to sell its narrative of the freedom struggle in Kashmir as terrorism supported by Pakistan in spite of the indelible imprint of it being an indigenous uprising.

It is interesting to note that notwithstanding the Indian claim of Kashmir being its integral part, it acknowledged the disputed status of the territory in the Shimla Agreement, Lahore Declaration and has also remained engaged in sporadic dialogues to orchestrate confidence-building measures paving the way for final settlement of the dispute. During the Musharraf era, as a result of back channel diplomacy, the two countries had almost agreed on an interim solution which could ensure optimum benefit for the Kashmiris while protecting the essential interests of Pakistan and India. Kashmir was to be structured in self-governing sub-regions on both sides of the LoC similar to the approach recommended by Owen Dixon (UNCIP) for sub-regional plebiscites. The sub-regions could have had their own administration, police, security and legislator. The Kashmiris could freely move and engage in local commerce across sub-regions, and in that sense, the LoC would have lost relevance for them. The effort, however, stalled in early 2007, with the judicial crisis in Pakistan which unsettled Musharraf. Later in

November 2008, the Mumbai terror attacks dealt a fatal blow to the initiative. The foregoing reality again insinuated that India accepted the existence of Kashmir dispute and the need for its resolution. However, since the arrival of Narendra Modi – a staunch follower of the RSS ideology of Hindutva – as Prime Minister of India, the security situation in the region has become extremely grave due to continued bellicose posturing against Pakistan, scrapping of Article 370 and 35 A of the Indian constitution, changing the special status of the state and its subsequent annexation through the Jammu and Kashmir Reorganisation Act 2019. Narendra Modi, in his speech on the Independence Day of India, emphatically claimed that he had accomplished within seven months which could not be achieved in seven decades, realising the dream of Vallabhbhai Patel.

Baffled by the resolve of the resistance leaders in IOK and in the wake of some retaliatory actions initiated by them against Indian security forces, India has now also started accusing Pakistan of sending infiltrators from Azad Kashmir to carry out these attacks. Pakistan rightly fears – which is encouraged by the attitude of some powers which are takers of the Indian narrative to protect their strategic and

commercial interests – that these allegations could be a premonition to yet another false flag operation against Pakistan with a view to divert attention of the world community from the ever deteriorating human rights situation in IOK.

Prime Minister Imran Khan has been persistently warning the world about the designs of the Modi government and the threat it poses to regional peace and security. In a tweet on May 17, he maintained that India was trying to create an opportunity for a false-flag operation against Pakistan while detracting world attention away from state-terrorism in Indian Occupied Jammu and Kashmir. The Pakistani military establishment also shares these fears. I am sure the Prime Minister and Army have credible reports about Indian designs and are not shooting arrows in the air. Pakistan, though capable of thwarting any aggression against it, does not want military confrontation with India and therefore has continuously made peace overtures towards her without any reciprocity. It is fully cognisant of the horrors of a clash between two nuclear states. The madness exhibited by the Indian government needs to be stopped in its tracks by the powers-that-be and the global community before it is too late.

एमसिसी के हुन्छ ? कूटनीतिक क्षमता कहाँ छ ?

• राजन कार्कि

rajan2012karki@yahoo.com

काठमाडौं। नेपालको राजनीति, कूटनीतिक क्षमताको अनिन परीक्षा हुँदैछ। एमसिसी विकास हो कि बिनास हो ? एमसिसी लगानी हो कि अनुदान हो ? एमसिसी नेपालको पक्षमा छ कि विपक्षमा ? एमसिसीले सम्बन्ध विकास गर्छ कि विनास ? तर्क वितर्क चलिरहेका छन्। पक्ष विपक्षमा बहस चलिरहेको छ। असलियत के हो ? कसैले किटर भन्नसकेको छैन। यसकारण सहमतियुक्त सरकार नेपाली जनमानस, राजनीतिमा बन्न सकेको देखिन्न। सवाल नेतृत्वको हो। हरेक पाटी एकै थलोमा बसेर एउटा निकैल गर्न किन सकदैनन ? परराष्ट्र विज्ञहरू किन विभाजित छन् ? पाटीहस्ताट किन फरक धारणा आइरहेको छ ? यो विवादका बीचमा आमनागरिकले एमसिसीलाई कसरी बुझ्ने ? नियत खुलस्त हुनुपन्यो, जनतालाई बुझाउनु पन्यो।

दलहरू किन कुहिराको काग बानिरहेछन् ? सरकार किन जनतालाई बुझाउन सकिरहेको छैन ?

नेपालको भूवनोट नै यस्तो छ कि परराष्ट्र सम्बन्धमा अलिकति तलमाथि भझिदियो भने न उत्तर खुशी हुन्छ, न दक्षिण। पश्चिमा र युरोपियनका चाखहरू यहाँ लादियो भने त भुड्चालो नै जानसक्छ। यितिबेला यही भुड्चालोको कम्पन जो कोही अनुभव गरिरहेका छन्।

नेपालको वैदेशिक मामिला साहै नै संवेदनशील रहेको छ। नेपाल न उत्तर, न दक्षिण,

न पश्चिम, न युरोपियनतिर प्रो अथवा एर्टी भएर बैंचसक्छ। नेपालले अस्का चासोलाई होइन, आफ्ना शान्ति र विकास, समन्वय र सम्बन्धलाई व्यवस्थापन गर्न बढी ध्यान दिनुपर्छ। नेपालमा अमिष्ट साधन चाहनेहरू नेपालीको नेपालप्रतिको सोचलाई खोको राष्ट्रवाद देखेछन्। अस्को के भने भनेर सोन्चुमन्दा पनि नेपाल नेपालीको हो भन्ने सोौं, भएको नेपाललाई विवार्तितर होइन, सावुत राखेतिरमात्र लाग्यो भने पनि नेपाल सुन्दर रहनसक्छ।

नेपाल-अमेरिका कूटनीतिक सम्बन्ध यितिबेला परीक्षामा देखिन्छ। बेलायतपछि अमेरिका दोस्रो कूटनीतिक सम्बन्ध भएको मुलुक हो, जसले त्यसपछिका ७५ वर्षमा नेपाललाई महत्वपूर्ण सहयोग गर्दै आएको छ। १९५९ मा दलाई लामा भारत पलायन भएपछि १९७१ मा गे वाड्दीको नेतृत्वमा नेपालमा खम्बा विद्रोह सुरु भएको र त्यसमा अमेरिकन सहयोग र समर्थन देखिएपछि सम्बन्धमा कही विसो पन आए पनि १९७४ मा वाड्दीको विद्रोहलाई नेपाली सेनाले समन गरेपछि सम्बन्धमा सुधार ल्याइयो र त्यसपछि कुनै पनि समस्या छैन। तर अमेरिकाले १० वर्ष अघि एमसिसी सहयोग लिन नेपाल योग्य रहेको बताएपछि २०७४ मा नेपाल एमसिसी सहयोग लिनसक्ने सूचीमा छौट भएको थियो। एमसिसी सहयोग पाउन पहल गर्ने माओवादी नेता वर्षमान पुनले अर्थमन्दी हुँदा गरेका थिए। यो प्रस्तावमा २०७४ अर्थात सन २०७७ मा काग्रेसका अर्थमन्त्री ज्ञानेन्द्र बहादुर कार्कीले सही गरेका थिए।

त्यसपछि एमसिसी नेपाल गठन भयो, कार्यालय स्थापित गरियो र यो विकास आयोजना अर्थात सडक र ट्रान्समिसन लाइनका लागि जग्गा अधिग्रहण गर्ने कार्य पनि सुरु गरियो। आधिकारिक रूपमा एमसिसी संसदबाट पारित हुनुपर्स सर्त छ। पारित भएको छैन।

नेपालको भूवनोट नै यस्तो छ कि परराष्ट्र सम्बन्धमा अलिकति तलमाथि भझिदियो भने न उत्तर खुशी हुन्छ, न दक्षिण। पश्चिमा र युरोपियनका चाखहरू यहाँ लादियो भने त भुड्चालो नै जानसक्छ। यितिबेला यही भुड्चालोको कम्पन जो कोही अनुभव गरिरहेका छन्।

नेपालको वैदेशिक मामिला साहै नै संवेदनशील रहेको छ। नेपाल न उत्तर, न दक्षिण,

डाकेको छ। एमसिसी प्रस्ताव संसदमा टेबुल भयो भने पास होला कि नहोला ? देखव्यापी बहस सुरु भइसकेको देखिन्छ। यसरी नेपाल-अमेरिका सम्बन्ध दोबाटोमा उभिन पुगेको छ।

मुख्यतः नेपाल- भारत र चीनको मनमुटावको भूमि भनेको छ। नेपाल र अमेरिकाबीच मनमुटाव बढ्दै गएको छ। युरोपियन र अन्य मुलुकका लागि समेत नेपाल मनमुटावको भूमि हुँदै गएको छ। भारत प्रभाव बढाउन खोज्छ, अमेरिका स्थापित हुन र चीन सुरक्षा चासोका साथ पसेको छ। युरोपियनलाई इसाइकरण गर्नुछ। चीन र भारतको मनमुटावमा भारत अमेरिकातिर लाईसेन्काले नेपालसँग तिब्बत जाडिएका कारणले पनि चीन बढी सञ्चेत र सर्तक देखिन्छ। धरातलीय यथार्थ के छ भने भारतको राजनीतिमा संबैधन्दा बढी प्रभावाशाली क्षेत्र भनेको उत्तरादेश, बिहार, बड्गाल र उत्तराखण्डका सीमा नेपालसँग जोडिएका छन्। नेपाल छिमेकी र विश्वस्तिको मनमुटावको थलो बन्यो भने क्षेत्रीयमात्र होइन, विच अस्थिरता बढाउने थलोसमेत बन्नेछ।

यसकारण पनि यितिबेला शक्तिराष्ट्रहस्तको अभिष्ट जेमुके भए पनि नेपालको अभिष्ट मैत्री, शान्तिप्रति सबल हुनुपर्छ। यसका लागि परराष्ट्र नीति सही तरिकाले परिचालन गर्नुपर्छ। नेपालले कहिले बुझ्ने नेपालमा बढेको मनमुटाव नेपालमा मात्र सिमित रहनेछैन, नेपाल बर्बाद त हुन्छ हुन्छ, नेपालको गल्तीले धेरै तूला समस्या निप्पत्ताउने पक्का छ। यसकारण पनि नीतिविहीन भएर होइन, नीतिसहित भएर नेपाल आफ्नो खुदामा जमिनुपर्छ। परालखुँड भएर बस्ने समय होइन नेपालका राजनीतिक व्यक्ति र शक्तिहस्ते। तर नेपाली राजनीति पानीजस्तो पोखिदैछ। पानीको आफ्नै आकार होन्न। तरह तरहका शक्तिसँग सलिकदा विश्वकै जेठामध्येको राष्ट्र नेपाल आकारविहीन बन्दै गएको छ। नेपालमा छन् नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, विचारक भने विवेकले बोल्ने र कही गर्ने बेला यही हो। अन्यथा लाटाकी जोई सबैकी भाउजु हुनुको विकल्प रहनेछैन।

तर, सन २०७७ मार्च ९ मा कञ्जनपुरको नेपाली सीमामा भारतीय सीमा सुरक्षा बलले गोतम गोविन्दलाई गोली हानेर मारिदियो। किन मारेको भनेर प्रश्नसमेत भएन, नेपालको सरकारको जिब्रो तालुमा टॉसियो। उनलाई सहिद घोषणा गरियो र प्रहीले ११ रातपछ हवाइ फारायर गरेर सलामी दियो। ७२ वर्षका बुढा बाबुले भारतलाई नेपालको सीमा नमिच भने बापत मारिएका युवा छोराको सदगत गर्नुपन्यो।

र लोकतान्त्रिक सरकार क्षतिपूर्ति दिएर भारतीय ज्यानमारा प्रवृत्तिको ढाल बनेर खडा हुनुपर्यो। यो पतन राष्ट्रवाद हो, लोकतान्त्रिक चरित्र पटवको होइन। यस्तो सरकारले देशको मान र्हन्दनात्र गर्छ। जुन सरकारमा राष्ट्रप्रतिको चेत हुन, त्यस्तो सरकारले देशको मान र्हन्दनात्र गर्छ। जुन सरकारमा राष्ट्रप्रतिको चेत हुन, त्यस्तो सरकारले देशको मान र्हन्दनात्र गर्छ।

भारतको स्वतन्त्रता संग्राममा नेपालीले रगतमात्र बगाएन्न, ज्यान पनि लगाए। तर भारतले आजसम्म नेपालसँग रगतको सम्बन्ध छ भनेर आत्मस्वीकार गरेको अभियक्ति दिएको छैन। उल्लो नेपालीको रगत पिइरहेछ। नेपालसँग रोटीबेटीको विशिष्ट सम्बन्ध छ भन्न र नेपालमाथि हस्तक्षेपको मात्र बढाउँदै लगेको छ। सीमा अतिक्रमण त अन्तर्राष्ट्रिय जगतलाई समेत आश्चर्य हुनेगरे गरिरहेको छ।

२०७९ सालमा चीनले भनेको यिथो- यदि कुनै विदेशीले नेपालमाथि हमला गर्छ भने त्यो चीनमाथि हमला गरेको सम्भिन्न छ, चीन सँधै सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नेपालको पक्षमा उभिने छ। यसपछि नेपाली माटोमा परेड खेल उठिसकेको भारतको सैनिक पाइला रोकिएको हो। राजाको कूटनीतिले भारतलाई भुँझै पछारिदिएको घटना थियो त्यो। त्यस्तो सक्षम कूटनीति एकपल्ट फेरि आवश्यक परेको छ। जुन वर्तमान राजनीतिक दलहस्ताट सम्भव देखिएको छैन। परराष्ट्रविदहस्तले पनि उचित सुखाव दिएका छैन। हरेक विचारक करै न करै, कुनै न कुनै स्वर्वार्था अनुवन्धित देखिन्छन्। जसका कारणले राष्ट्रलाई हानी भइरहेको छ।

चीनले त्यसपछि निरन्तर आकारमा सानो भए पनि नेपालको स्वतन्त्रता र नेपाली जनताको पक्षमा उभिएर नेपाललाई समर्थन गर्दै आएको छ। चीनको त्यही समर्थनको बलमा राजा महेन्द्रको निर्देशन पाएर तत्कालीन प्रधानमन्त्री कीर्तिनिधि विष्टले २००८ सालदेखि २०२६ सालसम्म नेपालको पूर्वी ओलाड्युडगोलादेखि सुदूरपश्चिमको टिङ्करसम्म तैनाथ भारतीय चेकपोस्टलाई हटाउने निर्णय गरे, हटाइदै। सुरक्षाविद केसरबहादुरको शब्दमा चीनसंघको सीमामा भारतीय फौजी र स्टेशन थियो, राजाको आदेशमा बिट्टले भारतीय फौजको चेकपोस्ट हटाइदै, नेपालको सीमामा नेपाली फौज बर्नुपर्छ भन्ने मान्यता स्थापित भयो।

वर्तमान कालखण्डमा भारतले ६४ हजार हेक्टर भूमि अतिक्रमण गरेको छ, लिपुलेक, लिमियाधुरा र कालापानीमा भारतीय सेनिकामात्र छैनन, यी क्षेत्र भारतीय नक्सामा हालिसक्यो।

नेपालमा लोकतन्त्र छ भन्नेहरू भारतले नेपालको छाला काढेको, अङ्ग ताढेको हेरेर बसिरहेछन्। लोकतान्त्रका विरालाहरू आफूलाई बाध भन्नेहरू, जनताका सामु स्थाल हुन्।

हाप्रा नेतृत्वतह नक्सा देखाउँच, जग्गा फिर्तो लिदैनन्। राष्ट्रवादका कुरा गर्न्ह, राष्ट्रधातमा रमाउँचन्, राष्ट्रवादका भाषण गर्न्ह, धोती खुस्को चालै पाउँदैनन्। यी लोकतान्त्रवादी ? लाग्छ यिनीहरू मानसिक रूपमा मैन पालेजसरी विदेशका सामु परिलदै रुपैछन्।

बुझन नसकिने कुरा के हो भने अमेरिकी इण्डो व्यासिपिक राजनीतिमा नेपाल किन सामेल भय

पद्धत्यौ हाती बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यादै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मर्रे पनि जस्ले सरिक्यो देशको माटो ।

कायर भरर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहातर भयर यकै पाटक मर्न सकै।

- अधियानवाणी

अभियान

साप्ताहिक

सम्पादकीय

सत्ताधारी दलहरूले राणालाई गुण तिर्ने रे ?

मुलुक यतिवेला संकटो को घटीमां रहेको छ । राजनितिक दलहरूका महाधिवेशनहरू सुरु भएका छन्, भने केहीका सम्पन्न भईसकेका छन् । न्यायलयभीत्रको समस्या जस्ताको तरत्तै रहेको छ । नेपाल बार र सर्वोच्च बारले प्रधानन्यायाधिश चोलेन्द्र शमशेर राणाको राजिनामा माग गरी भफ्नौ डेढ महिना अधिदेखी आन्दोलन गरीरहेका छन् । न्यायलयको सदैभन्दा माथी मानिएको सर्वोच्च अदालत परिषदभीत्रै कानुन व्यवसायीहरूले दिनहुँ धर्ता र विरोधका कार्यक्रमहरू गरिरहेका छन् । सर्वोच्च अदालतका न्यायधिशहरूले प्रधानन्यायाधिशसँग बेच्चमा सारी बस्न नसकिने भन्दै बेच्चमा बस्न अस्वीकार गरीरहेका छन् । त्यति हुँदाहुँदै पनि र आफ्नो अधिकार कटौती हुँदासम्म प्रधानन्यायाधिश राणा भने कुनै सर्तमा पनि राजिनामा नदिने भन्दै आफुलाई सम्बैधानिक प्रकृयाबाट हटाउन सम्बैधानिक परिषद र संसदलाई धम्की दिईरहेका छन् । संसदले कुनै सर्तमा पनि राणालाई महाअभियोग लगाउने सम्भावना बढेर गएको छ । नेपाल बार र कानुन विद्धुहरूले प्रधानन्यायाधिश राणालाई महाअभियोग लगाउने प्रयत्न आधार रहेको भन्दै राजनितिक दलहरूलाई ज्ञापन पत्र तै बुझाई सकेको भएपनि सत्ताधारी दलका नेताहरू भने विवादस्पद अभिव्यक्ति दिईरहेका छन् ।

केही दिन पहिला सत्ताधारी दलको दोसो ठूलो पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाललाई नेपाल बार र केही कानुन व्यवसायीहरूले ज्ञापन पत्र बुझाएका थिए । ज्ञापन पत्र बुझ्दै दाहालले कानुन व्यवसायीहरूलाई भनेका थिए , २०७८ असार २८ गते परमादेश जारी गराउन अदालत र तपाईंहरूको ठूलो सहयोग भएको छ । त्यसको गुण तर्न हामी तयार रहेका छौं तपाईंहरूलाई हामीहरूले विर्सको नसोच्चु होला भनेर । यहि भनाइले प्रष्ठ हुन्छ परमादेश सेटिडवाटै भएको थियो, भनेर । विश्वका कुनै पति मुलुकमा आजसम्म अदालतको आदेशअनुसार प्रधानमन्त्रीको नियुक्त भएको इतिहासमा छैन । यति घणटाभीत्र फलानालाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त गर भनेर आदेश दिएको । यो परमादेश नेपालको लागि मात्र नभएर विश्वकै लागि तर्याँ भएको छ । विश्वका न्यायलयका लागि यो नजिर समेत हुने भएको छ । यसरी विश्वकै लागि नजिर बन्न सक्ने परमादेश विएर सन्वैधानिक इजलासमा बसेर परमादेशको आदेश दिने प्रधानन्यायाधिश सहितका पाँच जना न्यायाधिश मध्येका ४ जनाले किन प्रधानन्यायाधिश सँगै बसेर अब कुनै मुद्दाको सुनवाई नगर्न तिर्णय गरे त भन्ने विषयको खोजिवन गर्न पर्न भएको छ ।

सर्वोच्च अदालतमा हाल कायम रहेका २० न्यायाधिश मध्ये १९ जना न्यायाधिशहरूले प्रधानन्यायाधिश माथी विश्वास गर्न नसकिने भन्दै उनको इजलासमा सँगै बस्न नसकिने सार्वजनिक अभियुक्ति दिएका छन्। भफ्टै एक महिना भन्दा बढी सम्म न्यायाधिशहरूले इजलासमा बस्न इन्कार गरेका थिए। त्यसबोला उनीहरूले बन्दीप्रत्यक्षीकरण बाहेकका अन्य मुद्दाहरूको सुनुवाई समेत गरेनन्। त्यसै कारणले गर्दा सेवाग्राहीहरू मर्कमा परेका थिए। १९ जना न्यायाधिशहरूले न्यायाधिश हरिकृष्णा कार्कीको नेतृत्वमा बनेको समितिले तयार पारेको न्यायालय सुधार सम्बन्धी प्रतिवेदन लागू गर्ने निर्णय प्रधानन्यायाधिशको उपस्थिति बोगारे गरेर प्रधानन्यायाधिशलाई बहिष्कार समेत गरे। आफैन सहकर्मीहरूले बहिष्कार गर्दा समेत प्रधानन्यायाधिश राणाले भने राजिनामा दिएर न्यायालयवाट विदा हुन्नु भन्ने सहास सम्म देखाउन सकेन। अरु त अरु आफुलाई कारोना सक्रमित भए पनि अस्तालाको बेडवाटै उनले पेशी तोकिदिए। अदालतमा उपस्थिति नै नभएका व्यक्तिले पेशी तोकिदिएका भएपनि न्यायाधिशहरू बेच्चमा बस्न तयार हुन उनीहरूको महाभूल थियो। धन्न नेपाल बार र सर्वोच्च वारले उनीहरूलाई सम्भाएपछि मात्र उनीहरूको लाज बचेको थियो।

परमादेशबाट निमार्ण भएको पाँच दलिय गठबन्धनको शेरवहादुर देउवा नेतृत्वको सरकार न्यायालयभीत्रको समस्या तत्काल समाधान गर्ने पक्षमा देखिएको छैन । आफुलाई सत्तामा पुऱ्याइदिने प्रधानन्यायाधिशलाई हटाउने पक्षमा पाँच दलिय गठबन्धन देउवा सरकार र सम्बैधानिक परिषद किन त्यार देखिएको छैन । अब त्यस विषयमा खोजिबिन हुनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । प्रधानन्यायाधिश राणाले तै सत्तामा पुऱ्याई दिएको र अहिले पनि सत्ताधारी दल नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल सहितका तत्कालीन नेकपा एमालेले १४ सासदलाई कारवाही परी सासद पद खाली गर्न संसद सचिवालयलाई सूचना गरेका व्यक्तिहरूका बारेमा सर्वोच्च अदालत मैं मुद्दा रहेको र त्यो मुद्दा समेत सम्बैधानिक इजलासमा रहेको छ । सर्वोच्च अदालतका ९९ जना न्यायाधिशहरूले प्रधानन्यायाधिशशरग इजलासमा सगै नजाने उद्घोष गरेका हुनाले त्यो मुद्दाको सुनवाई नगर्नैका लागि पाँच दलिय गठबन्धन संसद र सम्बैधानिक परिषद प्रधानन्यायाधिश राणालाई कारवाही गर्ने पक्षमा देखिएको छैन । पाँच दलिय गठबन्धन र देउवा सरकारलाई लागोको हुनुपर्दछ । अर्को प्रधानन्यायाधिश बनेको खण्डमा माधव नेपाल सहितका तत्कालीन नेकपा एमालेको १४ सासदको पद रित्त रहेको निर्णय भए देउवा सरकार संकटमा पर्ने र त्यसको प्रत्यक्ष मार नेपाली काग्रेसलाई तर्ने भएपनि माओवादी केन्द्र र एकीकृत समाजवादीलाई पर्ने भएकोले सरकार अल्पमतमा परेको खण्डमा अर्ली इलेक्सनमा देउवा जाने डर पुष्टकमल दाहाल र माधव नेपाललाई भएको हुनाले उनीहरू कै दबावमा देउवा चाप रहेका छन् ।

पार्टीगत स्वार्थको लागि न्यायालयलाई बन्धक वनाएर सेवाग्राहीलाई दुख काल दिनु भनेको पाँच दलिय गठबन्धन र देउवा सरकारको असफलता र अकम्पण्यता बाहेक केही हुन सक्दैन । पछिलो समयमा राजनीतिक दलहरू र सत्तामा रहेका दलहरूको सर्वत आलोचना हुन थालेपछि सत्ताधारी दलहरू भने ससदको प्रमुख विषयकी दल नेकपा एमालेका विरुद्ध जेहाद छोडन थालेका हुनाले त्यस्तोकार्य तत्काल बन्द गरी सबै दलबीचमा सहकार्य गर्न हामी जोडादार माग गर्दछौं ।

निति र कार्यक्रम विहिनका महाधिकेशनहरू

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

संस्थापनइतर पक्षवाट आफुलाई सभापतिको
उम्मेदवार बनाउनु पर्ने माग गरीरहेका भएपनि
डा. शेरवहादुर कोइरालाले आफुले धेरै पहिला
देखी नै प्रयाप्त तयारी गरी सकेको हुनाले
आफु नै सभापतिको उम्मेरदवार हुने वताउदै
आएका छन् । काग्रेसमा नेतृत्व पुस्तान्तरणको
आवज उठेपनि कोहीपनि युवा सभापतिको
दावेदार नभएकोले गर्दा जस्ते जितेपनि
सभापनि पहिलो पुस्तावाटै वन्ने प्राय निश्चित
रहेको छ ।

हालै सम्पन्न भएको राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको निर्वाचनमा पार्टीका त्रय अध्यक्ष मध्येका कमल थापा अध्यक्षको उम्मेदवार रहेका भएपनि उनलाई पार्टीका एकमात्र प्रतिनिधि सभाका सासद र पूर्ण महामन्त्री राजेन्द्र लिनदेनले थापालाई पराजित गरेर पार्टी नेतृत्व आफ्नो हातमा लिएका छन् । राष्ट्रिय राजनितिमा खासै प्रभाव नपारेको राप्रपाको नेतृत्व दोस्रो पुस्तामा सरेको छ । यसरी नेतृत्व दोस्रो पुस्तामा सर्वे कार्यको थाली राप्रपावाट सुरु भएपनि अन्य दलहरूमा भने त्यस्तो अवस्था देखिएको छैन । नेकपा एमालेको १० औँ महाधिवेशनले पनि पार्टी अध्यक्षमा केपी ओलीलाई नै पुन अध्यक्षमा निर्वाचित गरेको छ । त्यस पार्टीले पनि नेतृत्व हस्तान्तरण गर्न सकेन भने काग्रेसले पनि यहि महाधिवेशनवाट नेतृत्व पुस्तान्तरण गर्न सक्ने कुनै सम्भावना नै देखिदैन । सत्ताधारी अर्को दल माओवादी केन्द्रको राष्ट्रिय सम्मेलन आउदो पुष १० देखी

काठमाडौंमा नै सुरु हुने भएपनि माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहाल नै पुन अध्यक्षमा सर्वसम्मत ढङ्गले चुनिने पक्का पक्की रहेको छ । दाहाल विगत ३२ वर्षदेखी माओवादी केन्द्रको अध्यक्ष रहदै आएका छन् त्यस पार्टीमा समेत नेतृत्व पुस्ताकरणको सम्भावना अहिले नै प्राय असम्भव जस्तै रहेको छ । काग्रेस, एमाले र राप्रापामा अध्यक्षमा उउटै व्यक्तिले दुई कार्यकाल मात्र रहन पाउने विद्यानमा व्यवस्था गरीएको भएपनि माओवादी केन्द्र, मजदुर किसान पार्टी लगायत अन्य दलहरूको विधानमा त्यस्तो व्यवस्था नगरीएको हुनाले, पुष्टकमल दाहाल जस्तै आजिवन उनीहरू अध्यक्ष पदमै रहीरहने निश्चित

देखिएको छ । राजनितिक दलको नेतृत्वमा रहेका व्यक्तिहरूले नेतृत्व पुस्ताकरण नगर्दा कार्यकर्ताहरूमा एक प्रकारको असन्तोष देखिए गएको र उनीहरूको क्षमता समेत विकास नहुने भएकोले गर्दा युवा पुस्तालाई राजनितिमा आकर्षण गराउन सकिएन । जब सम्म युवा पुस्तालाई राजनितिकमा आकर्षण गराउन सकिएन तब सम्म आर्थिक समाजिक परिवर्तन सम्पर्क देखिएन । राजनितिक परिवर्तनका लागि युवा पुस्तालाई परिचालन गरीए पनि उनीहरूलाई वेवास्ता गरीने गरीएकोले गर्दा नै युवापुस्ता राजनितिमा आकर्षण नहुने भएकै कारण उनीहरू विदेश पलाएन हुने क्रम दिनप्रतिदिन वढ़दै गएको छ । अहिले पनि विश्वका प्राय सबै मुलुकहरूमा गरी भण्डै ६० लाख युवायुवतीहरू विदेशमा पलाएन थाएका राजनितिक दलको नेतृत्वमा देशको विकास नै ।

युवा वर्ग नेतृत्वमा पुरोका खण्डमा भ्रष्टचारमा समेत कमी आउने विश्वका धेरै मुलुकहरूमा देखिएको छ । युवा वर्गले आफ्नो जोस र जागर देखाएको खण्डमा सहजरूपमा नेतृत्व लिन सक्छन् । त्यसैले अब सबै राजनितिक दलहरूका युवाहरूले नेतृत्व लिन आवश्यक छ । नेतृत्व पुस्तान्तरणको पहिलो पार्टी राप्रपा भएको छ । अब राप्रपाको नेतृत्वको पुस्तान्तरणको उदाहरण हेरेर अन्य दलका युवाहरूले नेतृत्व पुस्तान्तरणका लागि आ-आफ्नो दलका नेताहरूलाई दवाव दिन आवश्यक छ । युवावर्ग नेतृत्वमा पुग्ने र मुलुकलाई विकसित राष्ट्र बनाउने जिम्मेवारी अब युवावर्ग कै हो । काग्रेसको महाधिवेशनमा युवा वर्गले नेतृत्व हस्तान्तरण वहस चलाउन

प्रादेशिक विश्वविद्यालयको बहस

निष्ठा थिड

यसै ३० कातिकमा नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानले नेपालमा प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापनाको नीतिगत छलफल आयोजना गर्न्यो । सबै प्रदेशले आ-आफ्ना प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापना र सञ्चालन गर्ने प्रयास भइरहेको सन्दर्भमा प्रतिष्ठानको पहल सान्दर्भिक छ । प्रतिष्ठानले मूलतः दुइटा प्रश्नमा विज्ञहस्तको परामर्श लिन खोजेको देखिन्छ- मूलतः प्रादेशिक नेतृत्व र संरचना कस्तो बनाउने र वित्त व्यवस्थापन कसरी गर्ने । यसै सेरोफेरोमा केन्द्रित छ, लेख ।

विश्वविद्यालयको आवश्यकता : हाल नेपालमा ११ विश्वविद्यालय छन् । मदन भण्डारी र नेपाल विश्वविद्यालय निर्माणको चरणमा छन् । भक्तपुरमा ख्वपः विश्वविद्यालयको आवाज उठिरहेको छ । विश्वविद्यालय स्थापनाको चर्चा गर्दैगर्दा भएका विश्वविद्यालयलाई राप्रो बनाउन लाग्ने कि नयाँ-नयाँ खोल्दै जाने भन्ने प्रश्न मुख्य भएर आउँछ । एउटा देशमा कातिवटा विश्वविद्यालय चाहिन्छ ? कति जनसंख्याबाबाबर कति विश्वविद्यालय ? प्रश्नहरू छन्, तर विश्वका विभिन्न देशका अनुभव र अभ्यास हेर्दा यी प्रश्नको जवाफ दिन सजिलो छैन । कुनै पनि देशमा ट् याकै यति नै विश्वविद्यालय चाहिन्छ भन्न सकिन्न । हाम्रो नजिकको छिमेकी मुलुकको एउटा राज्य सिविकममा प्रति एक लाख जनसंख्याबाबाबर एउटा विश्वविद्यालय रहेछ त्यसो भए, नेपालमा तीन करोड जनसंख्या छन् तीन सय नै विश्वविद्यालय बनाउने त ? भएकै विश्वविद्यालयका विभागहरू विद्यार्थी नभएर सुक्रो गझरहेको सन्दर्भमा यो सुभाब उपयुक्त हुन सक्दैन ।

नेपालमा यतिवेला खाँचो विश्वस्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादन गर्ने विश्वविद्यालयको हो । हाम्रा विश्वविद्यालयहरू विश्वविद्यालय जस्तै भएनन् । यी मौजुदा विश्वविद्यालयले विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने शिक्षा प्रदान गर्न नसक्दा नेपालबाट दिनहुँ नौ अब्जेक्सन लेटर लिने विद्यार्थीको संख्या बढ्दो छ । यिनले दक्ष र पेसागत जनशक्ति उत्पादन गर्न नसक्देर देशलाई घाटामा पारिरहेका छन् । दलका कार्यकर्ताहस्तको भर्तीकेन्द्र हुँदा विश्वविद्यालयहरू साँचो अर्थमा वैशिक तहको संस्था बन्न सकेका छैनन् । नेपालका सबैजसो विश्वविद्यालयले लगभग उर्तै कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएका छन् । मूलतः हाम्रा विश्वविद्यालय सम्बन्धन (एफिलिएसन) बेच्ने कम्पनी भएका छन् ।

सम्बन्धन बेच्ने धन्दाका कारण विश्वविद्यालयका नेतृत्व भ्रष्टीकरणमा डुबेका छन् । सम्बन्धन बेचेर कुम्त्याउने थलोका स्थमा विकास हुँदा विश्वविद्यालयमा कुनै प्राङ्गिक अनुसन्धान, समाज र देश, दुनियालाई उपयोगी नवीन ज्ञानहस्तको उत्पादन हुन सकिरहेको छैन । केवल प्रमाणपत्र वितरण गर्ने कार्यालयको भूमिका अहिले नेपालका विश्वविद्यालयले निभाइरहेको परिप्रेक्ष्यमा विश्वविद्यालय नै किन चाहियो भन्ने प्रश्नको पनि ओझेरो छ । लगभग सबै विश्वविद्यालयको संरचना, नेतृत्व, सोच, उद्देश्य र ढाँचा एकै प्रकृतिको छ । के आधारमा यी विश्वविद्यालय फरक छन् त ? कुन विश्वविद्यालयले फरक नतिजा दिन सकेको छ ? सबै पार्टपुर्जा उर्तै भएका कारखानाबाट उस्तै समानखालका सामानहरू उत्पादन भए

भई हाम्रा विश्वविद्यालयबाट पनि शैक्षिक बोरोजगारको उत्पादन भइरहेको छ ।

प्रादेशिक विश्वविद्यालय : नेपालको संविधान-२०७२ को अनुसूची-६.८ मा प्रदेश सरकारले प्रादेशिक विश्वविद्यालय गठन, स्थापना र सञ्चालन गर्ने पाउने व्यवस्था छ । सोही संविधानको जग्मा निर्माण भएको 'राष्ट्रिय शिक्षा नीति-२०७६' अनुसार प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापनाको नीतिगत छलफल अहिले नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानले थालेको हो । प्रतिष्ठानले छलफल सुरुवात गर्नुअगाडि नै गण्डकी सरकारले गण्डकी विश्वविद्यालय स्थापना गरेर सञ्चालनमा ल्याइसेन्सको छ । यो नेपालको पहिलो प्रादेशिक विश्वविद्यालय भएको छ । सञ्चालित कार्यक्रमहरू सरसरी हेर्दा यो विश्वविद्यालयमा पनि खासै फरकपन देखिँदैन । अरु विश्वविद्यालयके दर्शना प्रशासनिक शाखा भन्ने जस्तै हुन थाल्यो भन्ने विश्वविद्यालयको मानमर्दन मात्रै हुन्छ ।

सार्वभौम र विश्वव्यापी नै हुनुपर्छ । केन्द्रीय र प्रादेशिक विश्वविद्यालयबीच हाइरार्को हुनुहुँदैन । हाइरार्को आँखाबाट प्रादेशिक विश्वविद्यालय सानो, कमजोर र कमसल भन्ने अर्थ लाग्न सक्छ । विश्वविद्यालयहरू विश्वव्यापी नै हुनुपर्छ । संघीय सरकारले प्रादेशिक सरकारहस्तलाई होच्याएर आफनो प्रशासनिक शाखा भन्ने जस्तै हुन थाल्यो भन्ने विश्वविद्यालयको मानमर्दन मात्रै हुन्छ ।

नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानले अहिले चलाएको बहसमा प्राङ्गिक नेतृत्व, संरचना र वित्तीय व्यवस्थापनको दृष्टिकोणबाट मात्रै चासो व्यक्त भएको छ । अब खुल्ने विश्वविद्यालय करस्तो हुने र कस्तो बनाउने ? गहन छलफल हुनुपर्छ । गैंडाकोटमा निर्माणाधीन नेपाल विश्वविद्यालय लिबरल आर्ट्स विशेष हुने विचार अगुवाइकर्ताहस्ताट आइरहेको

अरु विश्वविद्यालयकै ढर्मा सञ्चालन गर्ने हो भन्ने प्रादेशिक विश्वविद्यालय किन चाहिए ? कुनै नयाँपन दिन र प्रादेशिक विशेषतालाई भल्काउन नसक्ने हो भन्ने व्यर्थमा थप आर्थिक भार राज्यलाई किन बोकाउने ? प्रदेश सरकारको हठले जबरजस्ती प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापना गरे पनि कालान्तरमा त्यो बन्द गर्नुपर्ने हुन सक्छ ।

● ● ●

विश्वविद्यालय किन चाहिए ? कुनै नयाँपन दिन र प्रादेशिक विशेषतालाई भल्काउन नसक्ने हो भन्ने व्यर्थमा थप आर्थिक भार राज्यलाई किन बोकाउने ? प्रदेश सरकारको हठले जबरजस्ती प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापना गरे पनि कालान्तरमा त्यो दीघायु हुँदैन । प्रादेशिक विश्वविद्यालय प्रदेशको विशेषता, पहिचान, सम्भावना र नवीनतालाई बोक्न सक्षम हुनुपर्छ । विश्वविद्यालय बनाउने भनेको प्रशासनिक

छ । यसैलाई आफ्नो भिन्न विशेषता बनाएर नेपाल विश्वविद्यालय निर्माण खातिर प्राङ्गिक व्यक्तिहरू क्रियाशील छन् । यस परिप्रेक्ष्यमा प्रादेशिक विश्वविद्यालयको आफ्नै बोर्डको व्यवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय सन्दर्भमा अद्यावधिक गरी विश्वस्तरको ज्ञान उत्पादन गर्नुपर्छ । त्यसै बमोजिम विश्वविद्यालयको डिजाइन गरी पूर्वाधार निर्माण जरूरी छ ।

बागमती प्रदेशको हकमा तामाङ र नेवारसहित अरु जातिका सामाजिक र सांस्कृतिक सम्पदाहस्तरारे प्रादेशिक विश्वविद्यालयले काम गर्न सक्ती अद्वितीय हुन सक्छ । जस्तै, यो प्रदेशको लाडाटाङ क्षेत्रमा हाँडे (रेड पान्चा) पाइन्छ । प्रह्लाद योजनाले विद्यावारिष्य यसैमा गरेका थिए । हाँडेका बारेमा विश्वविद्यालयले पढाउनुपर्छ । प्रादेशिक विश्वविद्यालयहरू आफनो स्थानीय, प्रादेशिकक्षेत्रीय ज्ञानलाई राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय सन्दर्भमा अद्यावधिक गरी विश्वस्तरको ज्ञान उत्पादन गर्नुपर्छ । त्यसै बमोजिम विश्वविद्यालयको डिजाइन गरी पूर्वाधार निर्माण जरूरी छ ।

अर्को ध्यान दिनुपर्ने के भने कतिपय प्रदेशको नामांकन भए र कतिका बाँकी छन्, त्यसमा राजनीतिक शक्ति र दलीय गणितका आधारमा प्रादेशिक आकांक्षालाई दबाउने काम भए । यसको क्षतिपूर्ति हुने गरी प्रादेशिक विश्वविद्यालयका नाम राज्ञ निर्देशन दिने हुनुपर्छ ।

वा व्यक्तिको नाममा विश्वविद्यालयको नाम राज्ञ मिल्छ भने सामुहिक आकांक्षालाई सम्बोधन गरेर जान सक्ते बैगलै आकर्षण त्याउन सकिन्छ । विद्यामान विश्वविद्यालयहरूले जस्तै गर्ने हो भन्ने प्रादेशिक विश्वविद्यालय खोल्नु र नयोलुको कुनै अर्थ हुनेहोन ।

अर्को, प्रादेशिक विश्वविद्यालयले नयाँ कार्यक्रम र नवप्रवर्तनलाई पेस गर्न सकेन भने विद्यार्थी अभावको समस्या खेनुपर्नेछ । भएके विश्वविद्यालयको पढाइखर्च महँगिएको छ । दुनियामा विश्वविद्यालयले नाफा आर्जन, शिक्षाको व्यापारलाई राप्रो मानिन्दैन । खुल्ने प्रादेशिक विश्वविद्यालयहरू सुलभ र निःशुल्क हुनुपर्छ । तब शिक्षामा सैबैको पहुँच स्थापित हुन्छ, राज्यलाई चाहिने जनशक्ति उत्पादन हुन सक्छ । जेएनयूजस्तो अभ सम्बन्धन नवेच्ने तर मुलुकका लागि आवश्यक उत्पादन गर्ने थलो प्रादेशिक विश्वविद्यालयलाई बनाउनुपर्छ । भर्खरै विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन सर्वांगिनक भयो । प्रतिवेदनले एउटै क्षेत्रमा समान प्रकृतिका थुप्रै क्याम्पसको अवरितिलाई मध्यनजर गान्ने नीति लिएको छ । यो नीतिलाई बृहत्तर बनाउँदै प्रदेशमा खोलिने विश्वविद्यालयहरूलाई त्यो क्षेत्रका क्याम्पस एवं कलेजहरू हस्तान्तरण गर्नु उचित हुन्छ ।

बागमती प्रदेशको विश्वविद्यालयलाई र नेवारसहित अरु जातिका सामाजिक र क्षेत्रिक सम्पदाहस्तरारे प्रादेशिक विश्वविद्यालयले काम गर्न सक्ती अद्वितीय हुन सक्छ । त्यसमा राजनीतिक शक्ति र दलीय गणितका आधारमा प्रादेशिक आकांक्षालाई दबाउने काम भए । यसको क्षतिपूर्ति हुने गरी प्रादेशिक विश्वविद्यालयका नाम राज्ञ निर्देशन दिने हुनुपर्छ ।

प्राङ्गिक नेतृत्व र संरचना : प्रादेशिक विश्वविद्यालयको प्राङ्गिक नेतृत्व र संरचना बनाउन निम्न सुधार छन् एक, बोर्ड अफ ट्रस्टीको व्यवस्था । दुई, सो ट्रस्टी

हातमा सिप र काम गर्ने जाँगर भएकाहरू असफल हुन्नन्

सौन्दर्यकलाको क्षेत्रमा आफ्नो छुट्टै पहिचान बनाउन सफल व्यक्तिगत हुन गीता शाह । शाहले टेलिचलचित्रमा पनि मेकअप आर्टिस्टको रूपमा काम गरेकी छन् । आफ्नै ब्युटिपार्लर संचालन गर्दै आईरहेकी सुदूरपश्चिम अछाम साफेबगर वडा नं ७ मा जन्मिएकी बरिष्ठ ब्युटीशियन गीता शाह ब्युटीशियनको क्षेत्रमा स्थापित नाम हो । सानै देखि सौन्दर्य कला प्रति रुचि भएको बताउने शाह प्रशिक्षक पनि हुन् । त्यसैले त अहिले यो क्षेत्रमा आफूलाई अब्बल साधित गराउन सफल भएकी छन् । नेपाली सौन्दर्यकला क्षेत्रमा आफ्नो नामलाई थप उचाई तर्फ अगलायाउँदै गरेकी गीता शाहसंग अभियान साप्ताहिकका लागि गरिएको कुराकानी:

० यतिकेता के गर्दै हुनहुन्छ ?

निषेधाज्ञाको समय भएकोले यतिबेला सैबैतिर कष्टकर बनाइरहेको अवस्था छ, हाम्रो व्यवसाय पनि ठप्प भएकोले घरमै सुरक्षित रहने काम भैरहेको छ । म मात्र होइन यो कहरमा धैर्यै कष्टमा आफ्ना जीवन व्यतित गर्न सबैजना बाध्य हुनुहुन्छ । यो विश्वव्यापी कहरले हामीलाई पनि नराम्ब्री प्रभावित बनायो । यस्तो कहरमा सानो भए पनि सहयोग हुन्छ भनेर समस्यामा परेका केहीलाई सहयोगका पुराउने काम गरे । अनि आफ्ना केही व्यक्तिगत कामहरू, केही देनिक कामहरूमा यतिवेला मेरो दैनिकी वितिरहेको छ ।

० कति समय भयो यो क्षेत्रमा लाग्नु भएको ?

व्यवसायिक रूपले काम गर्न थालेको चाही १०, १२ वर्ष भयो । सौन्दर्य कलाको काम भने पहिले देखि नै गर्थ्यो । काठमाडौं आएपछि सिटिभिटिमा सौन्दर्य कलाको तालिम लिएर आफूलाई अभ दक्ष बनाउने काम भयो । म सानैदेखि साथीहरूको तुलनामा थप आकर्क बन्ने । घर बस्दा होस या स्कूल जाँदा वा बाहिरफेर कतै निस्कैदा नै किन नहोस् आफूलाई फरक देखाउन चाहन्थ्यै । जुन काममा हात ढाले पनि त्यसमा सफल हुन चाहन्थ्यै अहिले त्यो सफलता मिलेको पनि छ । मानिसमा शारीर सुहाउँदै कपडा लगाउने मात्रै होइन, त्यही अनुसार शृङ्खर पनि आवश्यक छ । त्यसमा पनि छोरी मान्छेको त कुरा गर्नु ।

० सौन्दर्य कला क्षेत्रको भविष्य कस्तो देखुन्छ ?

हातमा सिप भएपछि सानो लगानीमा पनि संचालन गर्न सकिने व्यवसाय भएकोले यो क्षेत्रको भविष्य राम्रो देखुन्न व्यक्ति वा बस्तुको आवरणको ब्याख्या गर्न प्रयोग गरिन्छ । सौन्दर्यले मानिसमा आत्मविश्वास बढाउने गर्दछ । सबैलाई सुन्दर र चिटिक देखिन मनपर्छ । यो स्वयंहितका लागि मात्र नभएर अरुको लागि पनि

गीता शाह, सौन्दर्यविद्

लाभदायक हुन्छ । एउटा सुन्दर आवरणले कसैलाई तनाबमुक्त पार्नसक्छ अनि औरमा मुस्कान ल्याउनसक्छ । यस विषयमा मानिसहरूको विशेष लगाव हुने गर्दछ । आफूमा भएको सुन्दरतालाई अभ निखार ल्याउने काम सौन्दर्यविदहरूले गर्नुहुन्छ । सौन्दर्यविदहरूको पछिल्लो समय राम्रै माग हुने गरेको छ यसबाट पनि यस क्षेत्रको भविष्य एकिन गर्न सकिन्छ ।

० सौन्दर्यकला लक्ष्य हो कि चाहनामात्र ?

लक्ष्य हो । चाहना भएपछि मात्र लक्ष्यमा पुग्न सकिन्छ । मेरो सानैदेखि यो क्षेत्रमा लगाव भए पनि उच्च शिक्षाको लागि काठमाडौं आएसँगै म सौन्दर्यकलाको क्षेत्रमा संलग्न भए । मेकअप आर्ट सम्बन्धितालिम लिएर यो क्षेत्रमा आएकी हुँ । म उच्च शिक्षा अध्ययनसँगै मेकअप आर्टको प्रशिक्षण पनि लिन थाले । जहाँ मेरो सानै देखिको सपना साकार हुने र लक्ष्यमा पनि पुग्ने मार्ग पहिल्याँ भन्ने महशुस हुन थाल्यो । मैले वैसिक, डिप्लोमा 'एडभान्स' र अन्य स्पेशल कोषको तालिम लिएकी छु । अवको दिन पनि मेरो सौन्दर्य कलाको क्षेत्रमा सकृय रहने छ ।

० प्रशिक्षक पनि हुनुहुन्छ कस्ता खालका दिवदी बहिनीहरू सिक्कन आउन हुन्थ्यो ?

आफैमा केही गरिखाने सोच भएका दिवदी बहिनीहरू प्रायः सौन्दर्य कलाको तालिम लिन आउनु हुन्थ्यो । सौन्दर्य

क्षेत्रमा लागेको यो १०, १२ वर्षको अवधिमा दर्जनौले मबाट प्रशिक्षण लिएर आफ्नो व्यवसाय पनि संचालन गरिसक्नु भएको छ खुशी लाग्छ ।

० समाज सेवामा पनि सकृय हुनुहुन्छ ?

फूर्सदको समय मानव सेवामा लगाउने गरेकी छु । यतिबेला सबै तिर तनावै तनाब छ । एकातिर कोभिड अर्कातिर बढिपहिरो अधिकैक्स मानिस समस्यामा रहेका छन् । यस्तो समयमा आफुले सकेको सहयोग गर्न पाउँदा खुशी लाग्छ । पिडामा रहेकाहरूलाई सबैले आआफ्नो ठार्जबाट सहयोग गर्न हुन समेत अनुरोध गर्छु । जिन्दगीमा खुशी लिनमात्र होइन दिन पनि जानु पर्छ । असायहरूको लगि केही गरौ भन्ने भावना जााच । हाम्रो सानो सहयोगले कसेको भविष्य बन्न भने किन नगर्ने जस्तो मनमा लाग्छ । मानिसको बाहिरी सौन्दर्य भन्दा पनि भित्री मनको सौन्दर्य हुनु जरूरी छ ।

० नयाँ आउन चाहनेका लागि के सल्लाह दिनुहुन्छ ?

आत्मविश्वासका साथ यो क्षेत्रमा केही गर्न सक्छ भन्ने अठोट लिएर आउनु होला । हातमा सिप र काम गर्ने जाँगर भएकाहरू कुनै पनि व्यवसायमा असफल हुदैनन् । त्यसैले सिप सिकेका आउनुस भन्न चाहन्छु ।

सकिन्छ । कैयन आर्थिक उपार्जनका कार्य विश्वविद्यालयबाट गर्न सकिन्छ । माध्यपालन, होटेल तथा रिसोर्ट सञ्चालन गरेर पनि वित्त व्यवस्थापन हुन सक्छ । अन्त्यमा, हाम्रा अहिलेका सबैजसो विश्वविद्यालयका सहकूलपति र कुलपति शिक्षामन्त्री र प्रधानमन्त्री छन् । यसले विश्वविद्यालयहरू दलीयकरण भएका छन् । कार्यकर्ता र समर्थकहरूको भर्तीकेन्द्र बनाउँदा विश्वविद्यालयको प्रमुख नेतृत्व दिने पद्धति नबसालाई, विश्वविद्यालयको संरचनामा केही नयाँ अभ्यास गरौं र त्यसको पनि अनुभव लिईँ ।

त्यसै पनि प्रधानमन्त्री, शिक्षामन्त्री र मुख्यमन्त्रीका काम धैर्यै हुन्छन् । वर्षमा एउटा बैठक हुन मुस्किल हुन्छ । महत्वपूर्ण कुरा, प्रादेशिक विश्वविद्यालयहरू सम्बन्धित प्रदेशको गरिमा बढाउने गरी स्थापना हुन सके सार्थक प्रयास हुनेछ, अन्यथा शैक्षिक बेरोजगारी जन्माउने निकम्मा कारखाना मात्रै हुनेछन् । (नयाँ पत्रिका)

प्रादेशिक...

वित्तीय व्यवस्थापन : प्रादेशिक विश्वविद्यालयका लागि वित्त व्यवस्थापन यसरी पनि गर्न सकिन्छ । संघ, प्रदेश, स्थानीय सरकार र विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट प्राप्त रकम । विश्वविद्यालयले ऋण तथा सापटी पनि लिन सक्छन् । व्यक्ति वा संस्थाबाट दान दातव्यबाट लिएर । गैरआवासीय नेपाली संघ, विदेशी व्यक्ति, अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाबाट सहयोग प्राप्त गर्ने । अमेरिकामा मिसिंगन स्टेट विश्वविद्यालयले दाताको नाम लेखे स्तम्भ बनाएको छ । जसले सहयोग गर्दैन, तिनका नाम सार्वजनिक स्थानमा स्तम्भ निर्माण गरेर लेखेर पनि वित्त व्यवस्थापन गर्न

खेलकुद

सन्दीपसहित ११ नेपाली खेलाडी पिएसएलको ड्राफ्टमा

नेपालका लेग स्पिनर सन्दीप लामिछानेसहित ११ नेपाली खेलाडी पाकिस्तानको सुपर लिंग (पिएसएल)को ड्राफ्टमा परेका छन् । पाकिस्तानको विभिन्न सहरमा अर्को वर्ष २७ जनवरीदेखि २७ फेब्रुअरीसम्म पिएसएल लिंग हुने गर्दछ । नेपाली राष्ट्रिय क्रिकेट टोलीका विकेट किपर व्याट्स्म्यान विनेद भण्डरी, सोमपाल कामी, सुसन भारी, शरद भेषवाकर, सुवास खक्करेल, लिलितनारायण राजवर्णी, पवन सर्पिक, वसन्त रेमी, साहब आलम र विक्रम सोब पिएसएल लिंगको ड्राफ्टमा परेको पाकिस्तानी एजेन्सीहरूले जनाएका छन् ।

ड्राफ्टमा परेका खेलाडीको किनेच (अक्सन) १२ डिसेम्बरमा हुनेछ । पाकिस्तान क्रिकेट बोर्ड (पिसिबी)ले खेलाडीहरूलाई प्लाटिनम, डायमन्ड, गोल्ड, सिल्वर र इमर्जिङ क्याटोरीमा विभाजन गरेको छ ।

सन्दीप प्लाटिनम समूहमा छन् । यो क्याटोरीमा छनोट हुने खेलाडीले कम्तीमा एक लाख ३० हजारदेखि एक लाख ७० हजार डलरसम्म पाउनेछन् । गत वर्ष पनि सन्दीपले आफूलाई प्लाटिनम क्याटोरीमा राखेका थिए । तर, उनी विकेन्न । अहिले सन्दीप अस्ट्रेलियाको चर्चित विग बास लिंग (विबिएल) खेल्न अस्ट्रेलियामै छन् । प्लाटिनममा रसिद खान, क्रिस लियन, डेभिड मिलर, क्रिस गेल तथा टोम बान्टोनेजस्ट विश्वविद्यित खेलाडी छन् । सन्दीपले यिनै दिग्गज खेलाडीसँग ड्राफ्टमा प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

नेपालका विकेट किपर विनोद गोल्ड क्याटोरीमा परेका छन् । यसैगरी, सिल्वर क्याटोरीमा नेपालका फास्ट बलर सोमपाल, सुसन, शरद, सुवास, लिलितनारायण, पवन, वसन्त र रसिद खान बास लिंग (विबिएल) खेल्न अस्ट्रेलियामै छन् । प्लाटिनममा रसिद खान डायमन्ड र गोल्ड क्याटोरीबाट समान तीन विदेशी खेलाडी अनुबन्ध गर्नुपर्ने हुन्छ । सिल्वर क्याटोरीमा विन पाउन व्यवस्था छ । यसपटक इमर्जिङ र वैकल्पिकका रूपमा सहभागी टोलीले समान दुई खेलाडी अनुबन्ध गर्न सक्छन् ।

पिसिबीका अनुसार प्रत्येक टोलीमा १६ खेलाडी अनिवार्य

